

IZ KRAJEVNIH SKUPNOSTI

SOTOCJE

Živ-zav na igrišču OŠ Karla Destovnika-Kajuha (Foto: Hvastija)

ZALOG

MOJ DOMAČI KRAJ

Včasih je bil Zalog majhna vas sredi velikih polj, sedaj pa je predmestje Ljubljane, v katerem je veliko modernih industrijskih in stanovanjskih zgradb.

Ker se je število prebivalstva vedno bolj povečevalo in ker se je Zalog čedalje bolj širil, je bilo treba misliti na varstvo in izobraževanje otrok. Stara šola in stari vrtec sta postala pretesna za vse otroke. Novo šolo smo zgradili s samopriskevkom vseh Ljubljančanov 1974. leta. Za najmlajšo generacijo pa smo pozneje poskrbeli za še en vrtec.

Toda Zalog ima poleg močne industrije tudi največjo železniško tovorno postajo. A kljub temu je dovolj zelenja za sobotne in nedeljske izlete v naravo. Mrzla dolina z Debnim vrhom v ozadju je prijetna izletniška točka poleti, pozimi pa najpreprostejše smučišče. Najbolj je obiskovano drsališče Vesna, kjer se pozimi drsamo, poleti pa mladi fantje igrajo košarko, rokomet in nogomet.

Lahko smo ponosni, Založani. Ta naš kraj je poln čudovite mladosti in življenja, poln je sedanega veselja in spominov na medvojno trpljenje. Če se bom kdaj morala preseliti v drug kraj, bom to naredila s težkim srcem, a na Zalog ne bom nikdar pozabila.

BARBARA BREGA, 5. č
OŠ Adolfa Jakhla

DOLSKO

● Pri Hrvatovih

Na Hrvatovem posestvu so po vojni ostala sama štiri dekleta in priletna mama. Eden od večjih gruntov v Dolskem se je zaradi orondacije skrčil na dober poldrug ha orne zemlje, dva ha travnikov in pet ha gozdov. Za današnje pojme je bil precej skromno opremljen. Dve od štirih deklet sta se kmalu poročili, umrla je mama in kot gospodarica jo je nasledila najstarejša Mimi. Seveda pa bi brez Mihe, ki se je priženil k Hrvat, ne bilo prav lahko obnoviti posestva in poslopij, ki so bila precej majhna, pa tudi zob časa je opravil svoje. Mlad in močan fant, doma iz hribov nad Jevnico se je hitro življal ter počasi, a vztrajno prevzemal vse dolžnosti pridelnega naprednega kmeta in sogošpodarja. Sicer pa sta Hrvatova uvedla sporazumno upravljanje brez odvečnih besedi.

Oba, Miha in Mimi sta krepko zgrabila za delo. Njun delavnik je bil poleti od petih zjutraj pa tudi do desetih zvečer. Nabavljala sta stroj za strojem, tako da je danes njuna kmetija ena najbolje mehaniziranih v Dolskem. Ob vsem garanju in štedljivosti v začetku sta vzgojila še dva močna in pridelna sinova, ki jima že krepko pomagata. Starejši Janko in mlajši Miha sta vse popoldneve na traktorjih in pri strojih. Veliko je treba sena in silaže, da napolnijo dva velika silosa ter ostale krme, da ima 22-25 glav goveje živine dovolj hrane za vse leto. Prašiče zredijo v glavnem za dom. Pri tolikšnem številu krav bi bilo brez molznega stroja hudo. Sicer pa pravi Mimi, da dandanes na kmetiji ni več tako kot nekdanj, saj veliko pomagajo stroji. Pravi, da

ni prav, ko se mlada dekleta tako nerada odločajo za možitev na kmetijo. Ne živi se slabo, če se dela, umno gospodarji in če je še zdravje pri hiši, tudi denarja ne manjka.

»Imamo skoro vse potrebne stroje, smo tudi v strojni skupnosti,« pravi Miha, »le za rezervne dele je bolj težko, ker so večinoma za devize; te pa ne rastejo na njivi. K sreči sta oba sinova izučena — Janko kot strojni ključavničar in Miha kot klesar —, tako da traktorje in stroje popravljata sama.«

Če bi imeli še vso prejšnjo zemljo, bi šel vsaj eden od sinov v kmetijsko šolo. Tako imajo več zemlje v najemu kot svoje. Na leto posejajo približno ha pšenice in do 3 ha koruze. Pšenice oddajo zadrugi do 2000 kg. Koruzo porabijo v glavnem za vzrejo prašičev, druge živine in za silažo. Mleko oddajo Ljubljanskim mlekarnam, od goveje živine pa imajo 5—6 glav za odkup.

Miha in sinova zelo radi pomagajo sosedom in tistim, ki nimajo strojev. Tudi tam kane kak dinar. Mimi pa je znana kot dobra preka jevalka svinjskega mesa in sušilka sadja. Njena »dinkamra« je pozimi vedno polna. Letos so asfaltirali dovoze in vse dvorišče. Zemljišče so pripravili in utrdili sami, asfaltiranje pa je opravilo podjetje. »Precej je bilo drago, vendar pa mi ni žal,« pravi Miha. »Ni več blata od deževju in z lahkoto vse hitro počistimo!«

Oskrba z nafto zaenkrat še gre, vendar ga skrbi, kako bo naprej. Tudi z gnojili in semeni še ni bilo težav. »Kmetje in tudi drugi krajani smo zelo zadovoljni z novo kmetijsko trgovino. Marsikaj že lahko kupimo doma, ne da bi porabili dragoceni čas in gorivo za pot v mesto. Upamo, da se bo izbor artiklov v trgovini še razširil, saj imamo prizadevnega poslovođjo Toneta Čeca, ki ima dober posluh za potrebe v kmetijstvu.«

M. LANTAR

Lepo urejeno asfaltirano dvorišče in dva velika silosa pri Hrvatovih. Slikal Franci Drčar

KS Dušana Kvedra-Tomaža

Ze legajo sence

NASELJE NOVE JARŠE

● Nepozabno in pretresljivo

V soboto 20. avgusta smo se upokojenci iz Novih Jarš in Smartnega ob Savi odpravili na Gorenjsko stran. Vreme je bilo krasno, vožnja idealna.

Prek Kranjske gore, Vršiča in Bovca smo se z žičnico namenili na Kanin. No, do koč sicer nismo prišli, a uživali smo prekrasen razgled in doživljali lepote naše domovine.

Po vrnitvi z žičnice v dolino smo se ustavili v Kobaridu in nato v bolnišnici Franja. Pretresljivi spomini so nas prevzeli. Zato smo kar lažje potrpežli, da je bila gostilna pod hribov zaprta in odpeljali smo se v Idrijo. Tam smo se odpočili in osvežili in se nasmejanih obrazov odpeljali proti Ljubljani.

V imenu vseh izletnikov se lepo zahvaljuje vzornemu vodniku tovarišu Jakobunu in pazljivemu šoferju, ki nas je varno vozil in pripeljal domov, najstarejša, 87-letna izletnica.

M. B.

● POGOVOR Z RAZNAŠALCI: S PRIZADEVNOSTJO OBEH PLATI

Za še boljše raznašanje Naše skupnosti

Sklep naše občinske skupščine in seveda smisel dela vseh sodelujočih pri nastajanju našega časnika je, da pride Nsk v vsako gospodinjstvo naše občine. Za to skrbiti tudi raznašalci, ki raznesejo večino naklade (prek 22.000 izvodov) po domovih; preostanek (ok. 2500 izvodov) dobijo interesi po pošti. Rednost izhajanja zahteva kajpak redno usklajevanje vseh dejavnikov pri nastajanju časnika; redno raznašanje pa takojšnje zamenjavo raznašalca, ki zaradi različnih vzrokov tako ali drugače odpove; z vsami raznašalci pa vsaj občasne pogovore. Skupni pogovor je bil pred dnevi v našem uredništvu. Prispevek stabilizaciji je bil seveda tudi prisoten.

V 24 letih izhajanja Nsk smo odpravili premmnoge pomanjkljivosti dostave časnika na dom. Vendar se občani še oglašajo, da ali ne prejmejo posamezne ali kar več zaporednih števil; da v blokih in stolpnih niso izvedli vedno v nabiralnikih, ampak kar v kupih nad ali pod njimi; da jih po individualnih hišah dobijo kar razmetane pred vrati, kar ob dežju pomeni, da jih pričaka le nekakšen kupček brezoblične mase; in še kaj.

Raznašalci pa ugotavljajo, da morejo včasih ponekod kar krepko čakati, da pride stanovalec s ključi vhodnih vrat v stolpnico ali blok, ker so ta zaklenjena, v pritličjih biva joči stanovalci pa so se jih naveličali odpirati; da je npr. raznašalec v KS Dušana Kvedra-Tomaža potem, ko je že razdelil izvode po nabiralnikih v blokih, šel znova preverit in »za las« ujel nadobudnega mladeniča, ki je vse izvode iz nabiralnikov pobral z izgovorom, da jih ljudje pač ne bero, torej ne rabijo, on pa da zbira star papir (mimogrede: to je kraja in raznašalec bi naj temu primerno ukrepal); dalje da so posebno poglavje individualne hiše brez nabiralnikov pa še zlasti s hudimi psi za ograjami ali — kjer teh ni — prosto blodečimi po okolici; da so hiše brez seznamov prebivalcev ali brez zvoncev in raznašalcem to otežkoča oddajati zadostno število izvodov; da so pozimi dohodni do hiš neizpluženi ipd.

Na pogovoru sodelujoči raznašalci so z vso prizadetostjo navajali te in take pripombe in obljubili, da bodo še intenzivirali skrb za svoje delo. Pozivajo pa občane svojih »rajonov«, naj jih neposredno opozarjajo na vsakršno nerednost — Nsk izhaja redno na 14 dni in le po enkrat spomladi in jeseni na tri tedne, — da bo časnik res redno prihajal v vsako družino. Upamo, da se bodo tem sklepom pridružili tudi raznašalci, ki na pogovor niso prišli in so tako preprečili, da bi le-ta še boljše uspel.

z Reke in Vače. V okviru naslednjih faz pa smo doslej tudi pripravili in izdali poseben prospekt, izdali posebne značke GEOSS, natisnili posebno razglednico, obeležili sprehajalno pot GEOSS, na odcepkih iz glavnih smo postavili posebne usmerjevalne table, izdelana je povečana kopija vaške situle, v zaključnem delu so teksti za vodnik; in še kaj bi lahko naštel.

Brez dvoma je bil letos najpomembnejši dogodek postavitve povečane kopije vaške situle na Kleniku. Odkritje s skromno svečanostjo je bilo 21. maja.

Povečano kopijo vaške situle je po originalu zelo skrbno in verno oblikoval kipar Bombač. Izdelana je tako natančno, da je boljša in zlasti preglednejša kot že marsikje našeti original. Tudi vlivanje v bron, kar je izvedel livar Mostar, je izvedeno kvalitetno. Vaščani Klenika so s prostovoljnimi delom pripravili poseben plato s podpornim zidom. Podstavček situli bo velik mlinski kamen, ki smo ga pripeljali iz Podpeči pri Ljubljani. Kopija situle je postavljena v neposredni bližini rojstne hiše najditelja,

Slovenije s spominskim parkom, obeležja NOB idr.

Težko bi se kje našli ob prijetnem sprehodu, sproščeni rekreaciji, dobri klimi in prijetni naravi na tako majhnem prostoru toliko zanimivih vrednot. Ob tem pa seveda ne smemo prezreti daljše poti, poti Kamniško-zasavskega odreda, ki pa je zahtevnejša in poteka od Zagorice preko GEOSSA. Vač in Klenika vse do Zasavske gore.

Zapisati velja, da smo v okviru projekta uspeli odkupiti tudi rojstno hišo Lajovca in Ravnikarja. Kredit je prispeval Geodetski zavod SRS, za kar mu gre še posebno priznanje. Turistično društvo Vače bo najprej izvedlo najnujnejše adaptacije, nato pa hišo preuredilo v kulturni hram. Predvidevamo, da bomo že letos lahko obnovili napise najpomembnejših arheoloških najdišč in prazgodovinske naselbine, kjer želimo v prihodnje odkriti tudi vsaj dele temeljev nekaterih stavb. Če ne bo nepredvidenih težav, pa bo letos dotiskan tudi vodnik. V programu je tudi postavitve posebnih tabel na glavnih cestah na meji občine Litiija, ki naj bi

Transverzala skozi središče SR Slovenije, poimenovana p^r Kamniško-zasavskem odredu, povezuje občine Ljubljana Moste-Polje, Domžale, Litiija in Zagorje. Začne se v Zagorici, rojstni vasi znamenitega Slovenca Jurija Vege, gre skozi GEOSS in se konča na Zasavski gori. S to potjo je povezano pomembno območje NOB, nudi vrsto naravnih, kulturnih, zgodovinskih in drugih znamenitosti, poteka preko lepih razglednih točk, po prijetni naravi in svežem zraku.

na lepem mestu, od koder je tudi čudovit razgled.

S postavitvijo povečane kopije vaške situle je to območje pridobilo še drugo, izredno privlačno in atraktivno točko za obiskovalce. Povečana upodobitev življenja prazgodovinske naselbine bo prav gotovo svojstvena zanimivost. Brez dvoma si jo bo tam ogledalo mnogo več ljudi kot dosedaj v muzeju. Sprehajalna pot — zmore jo skoraj vsak — ki poteka z Vač skozi Klenik na Krono in Slemšek, mimo Mačkoveca, Klanca in Sp. Slivne na GEOSS ter nazaj na Vače, je tako povezala vrsto vrednost: starodavne Vače z znamenitim vodnjakom, cerkvijo, rojstno hišo Lajovca in Ravnikarja, Klenik s povečano kopijo vaške situle, arheološka najdišča pod Krono, prazgodovinsko naselbino na Kroni, lep razgled na Slemšku, geometrično središče SR

popotnika opozarjale, da je v tej občini geometrično središče SR Slovenije.

Tudi naslednja leta dela ne bo zmanjkalo. Zagnanosti in pripravljenosti je še dovolj tako pri krajanih kot pri članih izvršnega odbora projekta. Kot da bi hoteli dokazati, da prostovoljno delo ni izumrlo, da je moč z združenimi močmi mnogo narediti. Vse zadane naloge bodo tudi uredničene, če le bodo nujna finančna sredstva dotekala po danih obljubah in sprejetih obveznostih v dogovoru. Zapisati pa velja, da so vsaj simbolična sredstva že nakazalo več od pol slovenskih občin, da so vse obveznosti poravnale geodetske delovne organizacije, kulturna skupnost Slovenije ter tako ali drugače prispevale še mnoge druge organizacije in skupnosti.

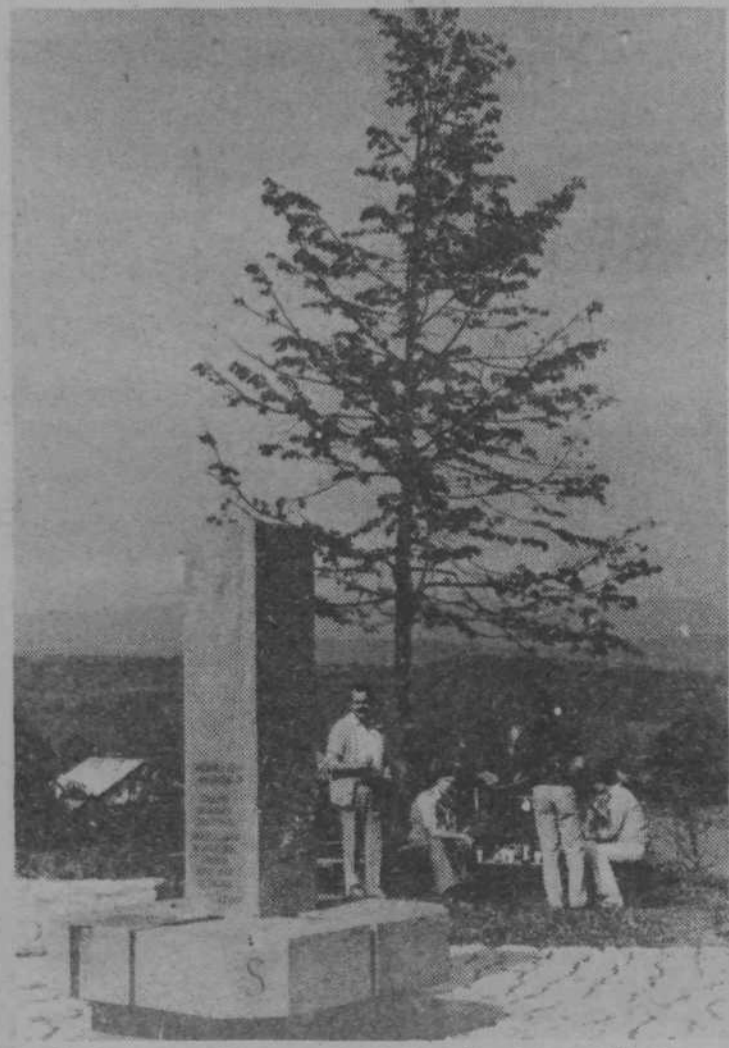
PETER SVETIK

PROJEKT VAČE 81

Projekt VAČE 81 smo zasnovali v drugi polovici leta 1981 in obsega območje od Zagorice do Zasavske gore ter zajema štiri občine. Njen osrednji in najpomembnejši del pa je ožje območje Vač v litijski občini. Glavni projekt obsega štiri podprojekte. Prvega smo uspešno realizirali lani, letos, 21. maja pa je bil na vrsti drugi del.

Postavitve obeležja GEOSS je bil prve faze pri uredništvu projekta VAČE 81. Mimogrede naj povemo, da je ob poti k obeležju že zasajen

tudi macesnov drevored — 88 dreves za tovariša Tita. Drevored so zasadile pobratene krajevne skupnosti Tabor in Ledina iz Ljubljane, Vojak

Obeležje geometričnega središča SR Slovenije pri Vačah (Slika LP)

NOVE FUZINE

Multiplikator dotrajane Andričove turbine vevške elektrarne na Ljubljani je imel vgrajene še lesene zobe. Na dvorišču fuzinskega gradu čaka na prevoz v tehnični muzej.

VB